

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA POLGÁRI KOLLÉGIUMA

1/2003. (XI. 6.) számú

Kollégiumi ajánlása

A Pp. 23. § /1/ bekezdés g./ pontja alkalmazásában a személyhez fűződő jogok megsértése miatt keletkezett polgári jogi igények érvényesítése iránt indított pernek az minősül, amelyben a sérelmet szenvedett fél a PTK. 84. § /1/ bekezdés a./-d./ pontjaiban szabályozott valamely igényét érvényesíti. A per ilyen esetben akkor is a megyei bíróság hatáskörébe tartozik, ha a fél ezen igényén kívül vagyoni és/vagy nem vagyoni kárát is követeli.

Ha azonban a sérelmet szenvedett fél a PTK. 84. § /1/ bekezdés e./ pontjára utalással a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint kizárólag vagyoni kárát és/vagy nem vagyoni kárát érvényesíti, a per a Pp. 23. § /1/ bekezdés a./ pontja szerinti vagyonzogi pernek minősül.

I n d o k o l á s

A Polgári perrendtartás módosítása folytán 2003. július 1. napján hatályba lépő Pp. 23. § /1/ bekezdésének g./ pontja értelmében a megyei bíróság hatáskörébe tartoznak a személyhez fűződő jogok megsértése miatt keletkezett polgári jogi igények érvényesítése iránt indított perek.

A polgári, anyagi jogi igények természetét két körülmény határozza meg:

a./ a kifejtett magatartás milyen jellegű, természetű sérelmet okoz, vagyis a magatartást a jog miatt értékeli jogellenesnek, és

b./ a sérelmet szenvedett fél az őt ért jogsérelem miatt milyen jogkövetkezményeket kíván érvényesíteni.

Az érvényesített polgári jogi igények megítélése során a két oldalt (értékelő és szankciós oldal) együttesen, összhangban kell vizsgálni. Lehetséges ugyanis, hogy ugyanaz a magatartás egyidejűleg többféle jogsérelem is okozhat – más szóval egyidejűleg többféle törvényi tényállást is kimeríthet -, azaz különböző okból

jogellenes, és a különböző jogsérelemhez eltérő jogkövetkezmények (szankciók) kapcsolódhatnak.

A Pp. 23. § /1/ bekezdés g./ pontja alá azok a perek tartoznak, ahol:

a./ a magatartás valakinek a PTK. 75.§-83.§-okban szabályozott valamely személyhez fűződő jogát sérti, és

b./ a jogsérelem miatt a sérelmet szenvedett személy a PTK. 84. §-ában szabályozott, kifejezetten a személyhez fűződő jog megsértéséhez rendelt jogkövetkezményeket érvényesíti.

A személyhez fűződő jogok közül különösen gyakori a testi épség és az egészség megsértése (például baleseti károkozások), ami azonban nem változtat azon, hogy a testi épség és egészség miatti személyiségi jogsérelem egynemű és azonos megítélés alá esik bármely más, a PTK-ban szabályozott személyhez fűződő jog megsértésével (például jó hírnév sérelme, üzleti titok megsértése, vagy a magánlakáshoz való jog megsértése stb.).

Ha a magatartás bármely személyhez fűződő jogot sérti – ezek között szerepel a testi épség és egészség sérelme is -, a per csak akkor esik a Pp. 23. § /1/ bekezdésének g./ pontja alá, ha a fél az őt ért sérelem miatt a személyhez fűződő jog megsértésének erre rendelt, sajátos jogkövetkezményeit kívánja érvényesíteni.

A személyiséget ért sérelem sajátos, objektív szankcióit a PTK. 84. § /1/ bekezdésének a./-d./ pontjai határozzák meg: a fél követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől; követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, szükség esetén megfelelő nyilvánosság mellett; követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását, a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától való megfosztását.

Amennyiben a fél személyiségi jogának megsértésére hivatkozással a felsorolt jogkövetkezmények bármelyikét kívánja érvényesíteni, a per a megyei bíróság hatáskörébe tartozik.

Különösen a testi épség, egészség sérelme esetén gyakori azonban, hogy a fél a személyiségvédelem objektív jogkövetkezményeit nem alkalmazza, hanem az egészségkárosodással okozati összefüggésben keletkezett tényleges kárát, költségeit és elmaradt hasznát – a vagyoni kárát – követeli. Az ilyen per nem esik a Pp. 23. § /1/ bekezdésének g./ pontja hatálya alá. A magatartás ilyenkor nem azért jogellenes, mert egyébként megvalósítja valamely személyiségi jog (például a testi épség, egészség) sérelmét, hanem azért, mert a sérelmet szenvedett fél vagyonában kárt okoz, akár úgy, hogy azt csökkenti (tényleges kár), akár úgy, hogy növekedését akadályozza (elmaradt haszon). Az olyan magatartás, amelyhez vagyoni káreredmény fűződik a kártérítési felelősség szempontjából minden egyéb körülménytől függetlenül – megvalósít-e személyiségi jogsérelmet vagy sem – jogellenes. Amennyiben a fél a kártérítési felelősség szabályai – meghatározóan a PTK. 339. § /1/ bekezdés - alapján a vagyoni kárát követeli, akkor azt nem azért kell megtéríteni, mert valamely személyhez fűződő jogát megsértették, hanem azért, mert a vagyonban okozott hátrányt a magatartás. Más szóval a PTK. 339. § /1/ bekezdés törvényi tényállásának megvalósulása szempontjából közömbös, hogy a károkozó magatartás egyúttal személyhez fűződő jogot is sértett vagy sem, a kártérítés – mint jogkövetkezmény – nem a személyhez fűződő jog megsértéséhez kapcsolódó sajátos jogkövetkezmény. A vagyoni kár megtérítése iránti igény ezért a Pp. 23. § /1/ bekezdés a./ pontja alá eső vagyoni jogi per, amely a pertárgy értékétől függően tartozik a helyi, vagy a megyei bíróság hatáskörébe.

Részben eltérő szempontok érvényesülnek, ha a károsult nem vagyoni kárigényt terjeszt elő, mivel a nem vagyoni kártérítés a személyiséget ért sérelmek esetére rendelt polgári jogi védelmi eszköz (34/1992. (VII. 1.) AB határozat). Ezesetben a fél ténylegesen a személyhez fűződő jogának megsértése miatt érvényesíti ennek sajátos jogkövetkezményét, anyagi jogi szempontból a személyhez fűződő jogának megsértése miatt érvényesít polgári jogi igényt. Eljárásjogi szempontból mégsem hagyható figyelmen kívül, hogy a fél ezesetben is vagyoni igényt érvényesít. Rendszertani szempontból a Polgári Törvénykönyvnek a nem vagyoni kártérítésre vonatkozó hatályos rendelkezései a szerződésen kívüli, vagyoni kártérítés szabályai között szerepelnek. A PTK. 84. § /1/ bekezdés e./ pontja csupán utaló normát

tartalmaz, valójában a károsult a polgári jogi kártérítési felelősség általános szabályai alapján akkor is érvényesíthetné vagyoni és nem vagyoni kárát, ha ezt külön az utaló norma nem tartalmazná. Lényegét tekintve a személyhez fűződő jog megsértése miatt a károsult az őt ért nem vagyoni hátrányt egy más jellegű, vagyoni igénnyel kívánja kompenzálni, eljárásjogi szempontból tehát követelése vagyoni igény. Mivel a Pp. 23. § /1/ bekezdés g./ pontja a hatáskörre vonatkozó eljárásjogi szabályt tartalmaz, a jogértelmezés is eljárási közelítésű, ebből a szempontból pedig a nem vagyoni kártérítési igény vagyoni pernek minősül. A nem vagyoni kártérítés iránti perek ezért a Pp. 23. § /1/ bekezdés a./ pontja alá esnek, és perértéktől függően tartoznak a helyi bíróság, vagy a megyei bíróság hatáskörébe.

Nincs akadálya viszont annak, hogy a fél a PTK. 84. § /1/ bekezdésének a./-d./ pontjaiban felsorolt objektív jogkövetkezmények mellett vagyoni kárát, továbbá nem vagyoni kárát – akár egyiket, akár másikat, akár együttesen – érvényesítse. Amennyiben az objektív igények érvényesítéséhez kártérítés iránti igény is párosul, hatásköri szempontból a kártérítés iránti igény elveszti önállóságát. Az ugyanazon jogellenes magatartás egyidejűleg érvényesített többféle lehetséges jogkövetkezménye felől egységes bírósági eljárásban kell döntést hozni, és pedig akkor is, ha önállóan a jogkövetkezmények elbírálása – külön-külön – eltérő hatáskörű bíróság elé tartozna. Ugyanez irányadó akkor is, ha a fél kereseti kérelmét többféle jogalapon terjeszti elő, s ezek egyike alapján a per a megyei bíróság elé tartozik. A bíróság hatáskörének megállapítása szempontjából mindig az az ok az irányadó, amely a magasabb, megyei bírósági hatáskört alapítja meg. Ezért a megyei bíróság jár el azon kereseti kérelem tárgyában is, amelynek vonatkozásában a per a helyi bíróság elé tartozna.